

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

1. De vita, & honestate Clericorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

§. IV.

4 *Subjectum* hujus vitæ sunt *Clerici*; quod nomen primò omnibus Christianis tributum, procedente tempore pro Ministris tantum Divini muneris usurpari coepit. Vocantur autem Clerici, vel quia de sorte Domini sunt, vel quia Dominus ipse fors, id est, pars Clericorum est: Clericos enim græcè, fors latinè, vel hæreditas dicitur, *c. clericos. l. dist. 21. c. Clericus. §. c. duo sunt 7. causâ 12. q. 1.*

5 Porro Clericorum duo sunt genera: unum eorum, qui in *Minoribus*, alterum illorum, qui in *Majoribus seu Sacris Ordinibus* constituti sunt.

Ordinibus minoribus, qui votum castitatis annexum non habent, initiati reperiuntur *Ostiarii, Lectores, Exorcista, & Acolythi*. *Ostiarii* incumbit, templum Dei claudere, ac aperire: omnia, quæ intus, extrâque sunt custodire: fideles recipere, excommunicatos, & infideles ingressu arcere. *Lectorum* munus est, legere ea, quæ à Sacerdote, vel Diacono populo annuntiantur, ac prædicantur, ut sic præsentiam animi ad reverentiam Sacrificii excitentur. Ad *Exorcistas* pertinet, exorcismos memoriter retinere, manusque super energumenos, sive à Dæmonibus obsessos, & catechumenos in exorcizando imponere. *Acolythorum* officium est, parare vasa vini & aquæ pro *Eucharistia*, eaque dare Subdiacono: item ferre cereum ante Sacerdotem, & cum legitur Evangelium in Missa; unde & *cerosferarii* dicti *d. c. Cleros. l. dist. 21. c. perlectis l. dist. 25. c. seriatim. 14. dist. 32. c. de persona. 38. causâ 11. q. 1.* ubi recensiti omnes

6 Clerici appellantur. His accedunt illi, qui *primam tonsuram* impetrârunt: enim verò licet prima tonsura propriè ordo non sit, sed prævia solum dispositio ad ordines, ut *supra de Tempor. ordin. n. 3.* comprobavimus, nihilominus per eam Tonsurati in

Clerum cooptantur, & à vulgo selecti in sortem Domini transferuntur, ita ut quoad privilegium Canonis *si quis suadente causâ 7. q. 4.* & privilegium fori, ac in quavis fere materia Clericorum nomine comprehendantur, etiam cum agitur de Clericis ordine clericali insignitis. *c. cum contingat 11. de atate & qualit. c. ex clericis 6. de Transact. Clem. 2. & ibi Gloss. h. 1. Gonzalez ad c. 1. de Apostat. num. 2. Jacob Menoch. de Jurisdic. lib. 1. c. 20. n. 10. Cravet. vol. 4. consil. 616. n. 4. Barb. de appellativa verb. signif. appell. § 1. n. 1.*

In ordinibus majoribus, qui ordinos perpetuæ continentia lege altringunt, sunt *Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri, seu Sacerdotes*. *Subdiaconi* ordini Diaconorum ad hoc superadditi sunt, ut illis ad altare inserviant, calicem & patenam porrigant, aquam ad commixtionem vini affundant, Epistolam solenniter cantent &c. *Diaconorum*, qui olim *Levita* nuncupabantur, cura est, Sacerdoti missam celebranti proximè ministrare, Evangelium publicè legere, si esset in usu, calicem populo præbere: item ex commissione Superiorum baptizare, & prædicare. *Presbyterorum seu Sacerdotum* partes sunt, offerre DEO incruentum novæ legis Sacrificium, Baptismum, aliâque Sacramenta (Confirmatione, & Ordine exceptis) administrare, verbum Divinum prædicare, & alia omnia ad salutem animarum, cultumque Dei spectantia, quæ Episcopis reservata non sunt, secundum leges Ecclesiasticas peragere. *c. Cleros l. dist. 21. c. perlectis. l. dist. 25. c. de persona 38. causâ 11. q. 1. & Novel. 123. c. 19.* ubi Justinianus: *Presbyteros autem & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & Lectores, quas omnes Clericos appellamus &c.* His meritò Canonitæ addunt *Episcopos*, quorum propriæ functiones sunt Clericorum ordinatio, Virginum benedictio, Basilicarum conse-

eratio, unctio altaris, confectio Chriftianis, &c. d. c. *perlellis*. §. *ad Episcopum*. Tametsi verò in favorabilibus, & ubi de vita & honestate Clericorum agitur, servatà proportionem cum Clericis Episcopi comprehendantur. P. Engl. *h. r.* n. 2. Vallens. n. 3. Carol. de Grass. *de Effect. Clericat. in pralud.* n. 258 & 261. attamen in odiosis nomine Clericorum solum Clerici simplices, ac inferiores, non Episcopi, nec alii indignitate positi intelliguntur. *arg. c. quia periculolum*. 4. *Sentent. ex. com. in 6.* Sylvester *V. Clericus*. n. 1. Carol. de Grass. *d. n.* 261. Jacob Menoch. *cit. c.* 20. n. 9. noster Panormit. *ad rubr. h. r.* Optimà ratione: quia in istis reperitur qualitas, quæ non reperitur in Clericis simplicibus, & aliàs in odiosis appellatione simplicium non veniunt mixta, & simul juncta, ut inter alios notat Romanus *consil.* 259. Hæc satis certa sunt. Sed

9 *Dubitatur* I. Utrum nomine Clericorum quoque Religiosi contineantur? *Affirmo*, si materia sit favorabilis, & Religiosis non minus, quam Clericis secularibus conveniens, ac proportionabilis. Sylvester *V. Clericus* n. 1. Carol. de Grass. *ubi supra* n. 248. & 265. Bonacin. in *Bull. Cæna disp.* 1. q. 16. *scil.* 1. *punct.* 3. n. 9. Quare in materia privilegiorum Clericalium dicta de Clericis, præsertim in Sacris constitutis, extenduntur etiam ad Religiosos cujuscunque Regule, non modò ad Professos, sed & ad Novitios. Jacob Menoch. *de Jurisd.* lib. 1. n. 20. n. 11. Bonacin. *cit.* n. 9. & 10. Decian. *tr. crim.* lib. 4. c. 9. n. 24. Scaccia *de Judic.* tom. 1. c. 11. n. 82. Navarr. *Consil.* 25. *de Privileg.* n. 7. Laym. in *Theol. mor.* lib. 4. *tr.* 9. c. 7. n. 4. §. *ad extremum*. Nego, si materia sit odiola, ex vulgata regula: *odiosa restringi, & favores convenit ampliari*. c. 15. *de R. l.* in 6. Panormit. in *c. 1.* n. 7. *Ne Clerici, vel Monach.* Zerola in *Prax. Episc.* *V. Clericus*. §. 1. in *fin.* Barb. *de appellativ. verb.*

signif. appellat. §. 1. n. 7. cum allegatis *ibid.* Unde interdictò in Clerum latò non cenferi comprehensos Religiosos, nisi aut verba, aut causa interdicti aliud innuerent, cum Sylvestro, & Armilla docet P. Engl. *h. r.* n. 2. Sayr. *de Censur.* lib. 5. c. 4. num. 29. Avila *eod. tr. p.* 5. *dist.* 1. *dub.* 4. *concl.* 7.

Dubitatur II. An, & qualiter is, qui se Clericum esse asserit, id probare possit, ac debeat? Sanè cum Clericatus sit facti, & quilibet nascatur laicus, nemo Clericus præsumitur, consequenter Clericatus ab eo probetur, oportet, qui se Clericum esse præterdit, & super Clericatu intentionem suam fundat per *c. Presbyteri* 2. *distinct.* 68. & *ibi Gloss.* c. 9. *causà* 2. q. 1. Deciam. in *tr. crim.* lib. 4. c. 9. n. 117. Menoch. *de Præsumpt.* lib. 2. *præsumpt.* 76. n. 1. Mascard. *de Probat.* *concl.* 302. n. 13. cum aliis. Quod tamen comuni DD sensu eò restringitur, nisi quis reperiretur in quasi possessione beneficii, tanquam Clericus, vel etiam in quasi possessione Clericatus per diuturnam delationem habitus. Mascard. *d. concl.* 302. n. 16. & *concl.* 304. n. 1. Rota *dic.* 13. *tit. de Probat. in antiq.* Menoch. *de Præsumpt.* lib. 6. *præsumpt.* 76. n. 19. Cæterum probatur Clericatus iis ferme modis, quibus alia negotia, speciatim verò I. literis commendatitiis proprii Episcopi, *vel formatis*, ut vocant. *c. 7. de Probat.* & *ibi Gloss.* *V. literas*. Rota *part.* 5. *dec.* 34. n. 3. *dec.* 348. n. 4. & *dec.* 385. n. 14. II. per librum Ordinatorum reservatum in Archivio Episcopali, cum ex eo tanquam ex originali litera testimoniales susceptorum Ordinum transfuntur. Alex. Sperel. *dec.* 17. num. 23. III. Per attestationem Notarii, seu instrumentum publicum de ipso Clericatu confectum. *c. 9. causà* 2. q. 1. c. *1. n. 3. de Cler. peregrin.* Seraphin. *dec.* 755. n. 1. IV. Ex confessione partis adversæ, præsertim quoad præjudicium ipsius consentis. Rota *p.* 7. *dec.* 162. Cravet. *lib. 1. consil.* 93. n. 4. & 5. Mascard.

conc. 305. n. 6. & 9. V. Per unum, aut plures testes, qui ordinationi interfuerunt per unum quidem, si probatio extrajudicialiter instituenda est, & interesse alterius per se non controvertitur. Zerol. in *Prax. Episc. V. Clericus. §. 3. in fin.* Rebuff. in *tr. de Nominacionibus q. 14. n. 32.* Covar. *pract. qq. c. 33. n. 3.* per duos, aut plures, quoties agitur de præjudicio alterius, veluti si lis moveatur super aliquo beneficio. Petr. Rebuff. *loc. cit. n. 54.* Mascard. *concl. 303. n. 5.* aut remissio capti se Clericum asserentis ad forum Ecclesiasticum petatur. Rot. p. 2. *dec. 509. n. 2.* Covar. *loc. cit.* Barb. *ad c. si judex 12. n. 3. de Sent. excom. in 6.* VI. Per publicam famam, & vocem junctis aliis administriculis. Sperell. *d. dec. 17. n. 26.* Rot. p. 1. *dec. 613. n. 4. p. 2. dec. 116. n. 3.* Carol. de Grassi. *de effect. Clericat. in pralud. n. 205.* VII. Comuni opinione, quâ quis per plures annos communiter Clericus reputatus fuit. *c. si judex 12. de Sent. excom. in 6.* Paris. *lib. 4. de resignat. q. 2. n. 70.* Rot. p. 7. *dec. 162. n. 2.* VIII. Nonnunquam Clericatus probatur juramentò, quando scilicet de nullius præjudicio agitur, nec alia probatio suppetit. Rot. p. 7. *dec. 159. num. 11.* P. Engel *ad tit. de Cleric. peregr. n. 2.*

¶ *Vicina, & gravis controversia est: cuiusnam Judici comperat Clericatus discussio, si dubitetur, num quis v. g. ob delictum ab executoribus Judicis sæcularis captus, sit Clericus?*

Complures apud Barb. *ad c. si judex 12. n. 3. de Sent. excomm. in 6.* contendunt, Judicem laicum de Clericatu personæ captæ cognoscere posse: primò quia quilibet judex cognoscit de sua jurisdictione, *pratoris est enim estimare, an sua sit jurisdictio. l. si quis ex aliena §. ff. de Judic.* Secundo, quia quæstio, an quis sit Clericus? est quæstio facti, quæ nihil spiritualitatis continet, & coram Judice etiam laico tractari potest, ut

docent Gutierrez. *qq. lib. 1. c. 34. n. 12.* & Menoch. *de rerin. poss. remed. 3. n. 336.* Accedit tertio consuetudo, ac praxis, quâ in plerisque tribunalibus Orbis Christiani Judices sæculares de hac facti quæstione & captorum Clericatu cognoscunt, prout attestantur de Gallia Guido Pap. *dec. 138.* & *consil. 110. n. 2.* de Ducatu Mediolani Clar. in *pr. crim. §. fin. q. 36. §. regulariter.* de Regno Neapolitano, & Sicilia Carol. *de effect. Clericat. eff. 1. n. 1258.* alii de aliis.

Verùm opinioni huic vehementer reclamant. *c. si judex 12. de Sent. excomm. in 6.* ubi Bonif. VIII. apertissimis verbis decernit, discussionem Clericatus, si malefactor captus à Judice laico se Clericum asserit, ad solum Judicem Ecclesiasticum pertinere, vocato tamen Judice sæculari, vel alio, cujus Interest, additâ ratione: *quia de Ecclesiastica, & spirituali: nempe tali casu mixtum agitur de quæstione facti, & juris, neque separari ab ea potest ipse Clericatus, dum principaliter ejus titulus controvertitur.* Proinde hanc decisionem merito amplexi sunt Zerol. in *Prax. Episc. p. 1. V. Clericus n. 3.* Gratian. *discept. forens. c. 190. n. 13. cum seqq.* Clar. in *§. fin. §. dixi Clericum.* Mascard. *de Prob. l. 2. concl. 789. n. 7. & seqq. & 961. n. 3.* Carol. de Grassi. *ubi supra n. 1257.*

Argumenta contraria dilutiora sunt, quàm ut consistere possint: nam primum, quod attinet, desumptum ex *l. si quis aliena.* id non concludit, quando, ut hic, opponitur exceptio concernens aliquid spirituale, siquidem ubi qualitas Ecclesiastica, vel spiritualis deducta est, Judex sæcularis nullatenus se ingerere potest, sed articulus ad Judicem Ecclesiasticum devolvitur arg. *c. suam de Ordine cognit. c. per venerabilem. Qui filii sint legit.* Felin. in *c. si Clericus laicum n. 3. & seq. de Foro compet.* Alex. *vol. 6. consil. 149. n. 2. & seq.* Minus probat argu-

argumentum secundum, quanquam enim demus, Judicem laicum quaestionem facti rei spiritualis cognoscere posse, quod quam plurimi negant apud Alex. Sperell. *dec. 8. n. 54.* hoc tamen ita procedit, si factum sit ab omni spiritualitate abstractum; secus, si jus sit aequaliter factum admixtum, veluti in quaestione super Clericatu, utriusque cognitio ad Judicem Ecclesiasticum remittitur, ne causarum continentia dividatur. Alex. Sperel. *loc. cit. n. 55.* Farinac. *in pr. crim. q. 8. n. 25.* & Ego *supra de Jud. n. 450.* Tertio quoque ex allegata praxi, ac consuetudine nihil solidi inferitur: etenim quod in Regnis supradictis contrarium practicetur, id peculiaribus privilegiis SS. Pontificum imputandum esse, autumat Barb. *ad d. c. si iudex n. 3.* Consuetudo autem omnis, utpote contra immunitatem Ecclesiasticam, tum per Generalia Concilia, tum per SS. Canones, tum vel maxime per Bullam Cœnæ Domini reprobatur, ac potius pro corruptela habenda est, per ea, quæ tradidi *de Consuetud. n. 3.* & Jacob Pignat. *com. 3. consult. 44.* ubi ita læpius decidisse S. Congregationem Cardinalium asseverat.

§. IV.

12. *Materia*, seu *objectum* vitæ Clericorum est, quam in Clericis exigit, *honestas*, eaque tum *interna*, quæ consistit in puritate animi, & virtutibus theologis, ac moralibus; tum *externa*, quæ nostræ considerationis est, & consistit potissimum in *morum integritate*, in *abstinentia à negotiis secularibus*, & in *habitu externi decentia*. P. Pirthing *ad rubr. h. t.*

13. Ad *morum integritatem* pertinet I. ut Clerici non solum castè, sed etiam cautè, ac extra omnem suspicionem incontinentiæ, & intemperantis animi vivant, quatenus in conspectu Omnipotentis DEI puro corde, ac mundo corpore valeant ministrare.

Text. in *c. ut Cleric. 13. h. t.* Hinc sine manifesta & rationabili causa Monasteria Sanctimonialium sub pœna depositionis frequentare prohibentur. *c. monasteria 8. & ibi prolixè Gonzal. Eod.* Multò magis iisdem vitanda est familiaritas cum aliis fœminis: tritum namque adagium est: mare, ignis, & mulier tria mala: sed tamen minus tempestuosum est mare, ignis minus inflammat, in muliere omnia nocent. Plura de his *est. seq.*

II. Ut Clerici à crapula, & ebrietate abstineant, ac vinò sibi temperent, & se vino non onerent: cum ebrietas mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. *c. à crapula 14. h. t.* Ut verò à periculo se inebriandi sint remotiores, *primò in eod. cap. à crapula.* illis Inhibetur, ne ad bibendum quispiam incitetur, & usus ad æquales haustus provocandi, ac fœcundiores calices exhauriendi aboleri jubetur, adjectâ pœnâ, ut commoniti, nisi desisterint, ab officio suspendantur. *Secundò* iis interdicitur, ne edendi, vel bibendi causâ tabernas ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi. Text. in *c. Clerici 4. dist. 44. & c. 15. h. t.* Nec *tertiò* permittuntur convivia accedere, præsertim nuptialia, ubi majores illecebræ, ac sæpe Bacchus, & Venus convivantur. *c. convivia 6. cum seqq. dist. 44. c. Presbyteri 19. dist. 34.*

Cæterum olim Clericus ebrietati incumbens, nec ab ea desistens, si Episcopus, Presbyter, aut Diaconus fuit, deponeretur, Subdiaconus verò, aut inferior communionem privabatur, *c. Episcop. 1. dist. 35.* Imò juxta *c. fin. ead. dist. 35.* Clericus ebrius, si ebrietas fuit assidua, aut triginta dierum spatio à communionem submovebatur, aut corporali subdebatur supplicio. At hodie has pœnas in usu esse negat Panormit. in *d. c. à crapula. n. 3. h. t.* Anchar. *n. 4.* Anton. de Butr. *n. 5. in fin.*

15 III. Ne Clerici ad aleas, aut taxillos ludant, vel huiusmodi ludis intersint. *c. Clerici 15. h. t.* Intelligitur autem nomine alearum lusus, in quo potissimum fortuna victoriam parat; qualis etiam censetur lusus chartarum. Pirrhing. *h. t. n. 15.* de cuius quatuor Regibus ita ludit Poëta:

In mundo quatuor reges sunt semper egeni;

Multa licet rapiant, nil tamen ullus habet.

Quod si lusus magis arte, quam fortunâ regatur, ut lusus conorum, Schachorum &c. sub aleis non comprehenditur, neque etiam Clericis interdicitur. Panormit. in *d. c. Clerici. n. 11.* P. Engel *h. t. n. 12.*

Pœnæ graves in Clericos aleatores extant tum in *c. inter dilectos 11. de Excessib. Pralat.* ubi Clericus ab officio & beneficio consequendo arectur, ac præsentatio, collatio, seu electio ipsius irrita decernitur propterea, quod publicus aleator esset: tum in *c. Episc. 1. dist. 35.* ubi Episcopus, Presbyter, vel Diaconus, si monitus à prava consuetudine ludendi non desistat, deponi, inferiores verò Clerici excommunicari iubentur. Quas pœnas renovavit Trident. *Sess. 22. c. 1. de Reform.* & accuratè versant Jacob. Pignatell. *rom. 6. consult. 93. à n. 25.* Panorm. in *d. c. inter dilectos.* Garc. de Benefic. *p. 7. c. 8. à n. 38.* Jure Civili victori, qui ex alio pecuniam petit, denegatur actio, & victo pecuniæ, quam collutori solvit, etiam post triginta annos conceditur repetitio. *l. 1. c. 3. C. de Aleatorib.* Consequenter qui non paratâ, sed creditâ pecuniâ ludit, exceptionem legis alearum objicere potest, ex quo, cui conceditur actio, multò magis datur exceptio. *l. invit. 156. §. 1. ff. de R. F.* Verùm hæc quoad laicos consuetudinem vi suâ, et si injustâ, abrogâsse, & magnam induxisse ludendi licentiam, quotidie experientia testatur, cui plures concedunt. Jacob. Pignatell. *d. consult. 93. n. 11. c. 12.* Covar. *ad reg. peccatum p. 2. §. 4. n. 3.* Petr. Heigius *lib. 2. q. 10. n. 31. c. seqq.*

IV. Ut Clerici quàm maximè sint alieni ob omni avaricia per *c. aurum 70. c. seq. causa 12. q. 2. c. quod autem 3. causa 23. q. 7.* tum quia nihil est iniquius, quàm amare pecuniam *Ecclesiast. 10. y. 10.* & ut nonne mo rectè cecinit.

Auri stulta sitis soror est sitientis hydropic:

Quò plùs sunt rapta, plùs rapiuntur opes:

Tum quia lucri cupiditas subvertit, & impedit luca animarum teste S. Philippo Neri, qui dicere solitus: *qui vult fructum facere in anima, contineat manus suas à bursa.* Atque ad hanc magis evitandam Ecclesia Clericis ademit testamenti factionem: *c. 1. c. passim de Testamentis.* usurarum, & mercium exercitium propositis pœnis interdixit: *c. 2. c. fin. h. t. cambia,* quæ maximè spe lucri ineuntur, inhibuit: *arg. c. ex parte 18. in fin. de Censib.* alchimie artem vetuit in *Extravag. spondent de Crim. falsi inter comm.* per quam artem an verum aurum confici possit? doctè disputat Amanitill. meus Confrater Benedictus Behamstein in *Discursib. Phil. jurid. discurs. 9.* Judices gratis judicare voluit non acceptis licium decimis, nec earum quotâ. *c. cum ab omni 10. h. t.*

Circa abstinentiam à negotiis secularibus generalis regula est, ne Clerici officia, munera, aut commercia, præsertim, quæ Clericali statui adversantur, vel Ecclesiasticis functionibus impedimento sunt, exercent juxta *c. Clerici 15. c. fin. h. t. c. t. t. Ne Clerici, vel Monachi secularib. negot. se immisc.* Præcipuè verò hic duo referuntur, ac caventur. Primum est, ne mimis, histrionibus, choreis, obscænis comœdiis, & similibus spectaculis intendant, vel intersint. *c. Presbyteri 19. dist. 34. c. Sacerdotes 2. dist. 37. c. cum decorem 12. c. Clerici 15. h. t. l. fin. C. de Episc. aud. Novel. 123. c. 10.* Imò Clerici, qui joculatores, goliardos, aut bufones, Gaucler/oder Schalckes/Marren/ agunt, si per annû, intellige continuû, artem huiusmodi

modi ignominiosam, aut postquam ter moniti sunt, breviori tempore exerceant, infames pronuntiantur, & omni privilegio clericali, adeoque & privilegio canonis ipso jure privantur, tamen in Sacris constituti sint. *c. un. & ibi Henr. Wagnebeck. b. t. in 6. Decian. tr. crim. lib. 4. c. 9. n. 86. Diaz. in pract. crim. canon. c. 68. n. 3.* Alterum est, ut à lanionum, seu macellariorum (qui, quia ex animali vivo carnes faciunt, *carnifices* dicuntur) aut tabernariorum muneribus abstineant. *Clem. 1. b. t. ubi ea publicè, & personaliter exercentes, si nominatim, & ter moniti intra præfixum terminum non desistant, aut illa reassumant, clerici conjugati omninò, non conjugati verò in rebus, aut si ut Laici incedant, in personis quoque privilegia clericalia ipso facto sine alia sententia amittunt. Confer. Cæsar. de Panimoll. dec. 41. n. 5. & seq. Diaz. in pr. crim. canon. c. 69. Foller. ead. pract. crim. c. 23. n. 28.*

18 *Decentia habitus externi* exigat I. ut Clerici consuram, quam coronam vocant, habeant congruentem, *c. Clerici 15. b. t. hocque signaculo se ad sortem Domini pertinere ostendant. c. duo sunt 7. causâ 12. q. 1. ubi S. Hieronymus: coronam, ait, habent Clerici ab institutione Romana Ecclesia in signum Regni, quod in Christo expectatur, raso verò capitis est temporalium depositio.* Certè hodie usus obtinuit, ut Clerici sæculares solum in superiore parte capitis radantur. *P. Engl. b. t. n. 6.* quòd verò nonnulli tam exiguum definiant circumulum, ut timere videantur, ne pro Clericis agnoscantur, alienissimum est ab instituto Apollotico, & majorum nostrorum pietate, qui in tonsura Clericali magnum decus constituebant.

19 II. Ut Clerici neque comam nutriant, neque barbam. *c. Clericus 5. b. t. & si nutriant, inviti à suis Archidiaconis tondeantur. c. Clerici. 22. dist. 23. c. 7. b. t.* Quin imò

si quis ex Clericis comam relaxaverit, anathema sit. *c. si quis. 23. dist. 23. c. 4. b. t.* Quod tamen eò dictum existimem, si quis modo planè muliebri & lascivo comam laxet; nam si quis longiores quidem capillos nutriat, formam tamen ab aliis viris honestis, saltem Laicis usitatam non excedat, nec excommunicationem ipsò factò incurret, nec per sententiam Judicis Ecclesiastici propterea excommunicari, vel puniri poterit. *Zoëf. b. t. n. 9.*

III. Ne Clerici armati incedant. *c. 2. b. t. 20* cujus verba sunt: *Clerici arma portantes, & usurarii excommunicentur.* Quod accipiendum est de Clericis armatis, etiamsi simul non sint usurarii, & vicissim: quandoquidem vocula & posita inter duo æquè principalia sumitur pro disjunctiva, ideòque vel solum alterutrum sufficit juxta Bartol. & alios DD. in *l. 1. ff. de his, qui not. infam.* Armorum verò appellatione hic ea duntaxat veniunt, quæ ex institutione sua ad offendendum ordinata sunt, ut post plures laudatos docet Jacob. Pignatell. *tom. 3. consult. 59. n. 11. & 12. per l. 1. ff. ad leg. Jul. de vi publ.* Amplius: Monachi Benedictini non tantum in publico arma gestantes, sed & intra septa Monasterii sine licentia Abbatum suorum tenentes excommunicationem majorem ipsò factò incurunt. *Clem. ne in agro. §. quia vero de statu Monach.* atque hanc pœnalem dispositionem ad omnes Monachos cum Glossa extendit Panorm. *ibid.* Planè si probabilis necessitas exigat, ut si iter faciendum per vias minus tutas, tam Religiosis, quam sæcularibus Clericis impune arma gestare licebit. *P. Engl. b. t. n. 13.*

IV. Ut Clerici vestes proprio congruentes Ordini semper deferant. *c. Clerici 15. b. t. Clem. quoniam 2. Eod. Trident. Sess. 14. c. 6. de Reform.* ubi S. Synodus decernit. Ecclesiasticas personas, quæ aut in Sacris fuerint, aut beneficia qualiacunque Ecclesia-

flica obtinuerint, si post admonitionem Episcopi sui etiam publicò edictò factam, honestum habitum clericalem illorum ordini & dignitati congruentem juxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, & si semel correptæ denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, & beneficiorum coercendas esse, juxta constitutionem Clementis V. in Concilio Vieñensi editam, quæ incipit: *Quoniam innovando, & ampliando.*

22 *Quæres* I. Num etiam Clerici primâ tonsurâ, aut majoribus ordinibus initiati habitum clericalem & tonsuram deferre teneantur? placet, & comuni DD. suffragio hæc distinctio approbata est: an habeant beneficium aliquod, vel non habeant? *Si prius omninò tenentur. d. Clem. quoniam 2. h. t. Trident. cit. c. 6. Sixtus V. in Bulla: Cùm Sacrosancta, quâ sancivit, omnes Clericos beneficiatos, & pensionarios, etiam si necdum jus in beneficio, sed tantum ad beneficium haberent, non deferentes habitum clericalem esse ipso jure suis beneficiis privatos.* Notat verò P. Engl *h. t. n. 8. in fin.* si alicubi constans, & multi temporis usus sit, ut in minoribus constituti, qui Canonicatus v. g. obtinuerint, in quibus vel investiti adhuc non sunt, vel residentiam non fecerunt, nec fructus percipiunt, habitum clericalem non gestent, eos ob non receptam Bullam excusari posse. *Sin posterius: absolute quidem ad habitum, & tonsuram clericalem non adstringuntur, si tamen ea non assiduò deferant, atque insuper de tacito saltem mandato Episcopi alicui Ecclesie deserviant, vel de ejus licentia in Seminario Clericorum, aut Schola, aut Universitate aliqua versentur, privilegio fori non gaudent, nec Judicis sæcularis fori declinare possunt. Trident. Sess. 23.*

c. 6. de Reform. quod illustrant Jacob. Pignatell. tom. 3. consult. 7. per tot. Franc. Bordon. de Privileg. Cleric. c. 5. & 6.

Hic incidit illa *disquisitio*: utrum Clerici in Minoribus, si habitum, & tonsuram non deferant, privilegio quoque Canonis, & immunitatis à vectigalibus excidant?

Affirmant P. Engl *h. t. n. 9. Azor. Institut. moral. p. 3. lib. 5. c. 19. q. 6. Filiuc. tom. 1. t. 16. c. 11. n. 298. Paul. Layman. in Theol. mor. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. sub n. 7. cum aliis. Quia ex una parte privilegium Canonis, cum humani juris sit, facilius amittitur, quam privilegium fori, quod est juris Divini: ex altera, quia immunitas illa, vel subjectio juris tributorum, & vectigalium consequitur ad exemptionem, vel subjectio personæ à foro, seu jurisdictione laicali. Et ita de consuetudine observari, testis est Less. de F. & F. lib. 2. cap. 33. n. 38. Covar. pr. 99. c. 31. n. 9.*

Verum hæc sententia ab aliis haud contemnenda autoritatis Viris merito in dubium vocatur, eò quòd hujusmodi Clerici neutro privilegio exciderint ante Concilium Tridentinum, istud autem ad prædictas conditiones solum privilegium fori restrinxerit, ac proinde privilegium Canonis, & immunitatis à vectigalibus sub dispositione juris communis, seu antiqui reliquerit. arg. *L. precipimus 32. §. fin. C. de Appell.* Maxime quia ipsum Tridentinum, ubi privilegiis Clericorum derogare intendit, id exprimit, ut abundè elucescit *ex eod. c. 6. sess. 23.* ubi expressit, Clericos conjugatos nullis aliis Clericorum privilegiis gaudere, præterquam Canonis & fori, & his tantum servatis quibusdam conditionibus. Accedit, quòd sic declaraverit S. Congregatio Concilii *in una Pennens. die 2. Novemb. 1604.* cui assurgunt Molin. *tr. 3. de F. & F. disp. 54. n. 9. Clar. l. 5. sent. §. fin. q. 36. Gonzal. in reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 5.*

§. 5. num. 7. & cum his Jacob Pignatell. d. consulti. 7. num. 79.

Neque valet illatio à privilegio fori; siquidem privilegium canonis & immunitatis ab eo diversa sunt, eorumque privatio odiosa, & restringenda per c. odia. 15. de R. J. in 6. Videtur enim privilegium canonis magis necessarium, quàm privilegium fori, cum clericalis status minùs inhonoretur Clericum conveniendo coram Judice sæculari, quàm percutiendo. Neque ad privationem fori sequitur immunitatis, aliorumve privilegiorum privatio, cum Clerici in causa feudali, & pluribus aliis casibus privilegio fori non gaudeant, sed fori laicali subiciantur salvis reliquis privilegiis.

24. *Quære*: II. Quis habitus Clericorum dicatur honestus, & ordini ac dignitati clericali congruus? Sunt, qui tria in eo considerent: nempe colorem, materiam, & formam. Color non sit rubens, viridis, aut violaceus. c. Clerici 15. h. t. Quamvis enim olim violaceus color apud quoscunque Clericos in usu fuerit, ut observat Baron. ad ann. 393. n. 48. nihilominus communis nunc Ecclesiæ usus obtinuit, ut colore violaceo Episcopis reservato, alii Clerici fulco, seu nigro uterentur. Insuper Clemens V. in Clem. quoniam. 2. h. t. speciatim inhibuit, ne Clerici utantur publicè veste virgatâ, vel partita. Quod materiam attinet, Innocentius III. in d. c. Clerici. constituit, ne Clerici fibulas, aut corrigias ferant auri, vel argenti ornatum habentes: ne annulis digitos exornent nisi ipsis ob dignitatem, vel ob gradum Doctoratus permittatur: ne denique utantur frænis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam superfluentiam gerentibus. Circa formam togæ clericalis cautum reperitur, quòd debeat esse talaris, nec nimia amplitudine superfluâ, aut plus æquo constricta. d. c. penult. dist. 23. d. c. Clerici 15. h. t. De cætero attendenda erit consuetudo cujusvis Dæcesis: quandoquidem in vestimentis, cultu corporis, & simi-

libus, quæ intrinsecè, atque ex natura sua mala vel inhonesta non sunt, ut plurimum consuetudo, mores, & æstimatio populi determinant, quid honestum, vel inhonestum sit.

§. VI.

Forma vitæ Clericorum stat in differentia, 25 quâ differt à vita Laicorum. Differt autem in eo, quòd Clerici Deo, ejusque ministerio sint specialiter mancipati, atque idcirco à terrenis negotiis, ac occupationibus segregati & expediti; Laici verò licet & ipsi ad Divinum famulatum communium legum observatione exhibendum sint adstricti, nullâ tamen sacrâ ceremoniâ ministerio Divino sint dicati, & addicti, iique liberè commerciis sæcularibus vacent. Quapropter his, ut inquit D. Hieron. in c. duo sunt. 7. causâ 12. q. 1. concessum est, uxorem ducere, terram colere, inter virum & virum judicare, causas agere, oblationes super altari apponere, decimas reddere; & ita salvari poterunt, si vitia tamen benefaciendo evitaverint.

§. VII.

Finis vitæ Clericorum primarius est DEI 26 Optimi Maximi honor & gloria: Secundarius propria, ac proximi virtus, & salus.

§. VIII.

Effectus vitæ Clericorum est honestatis 27 exemplum, proximi ædificatio, & ad virtutis æmulationem incitamentum: Nam nihil est, aiunt gravissimi Patres Tridentini Synodi Sess. 22. c. 1. de Reformat. quod alios magis ad pietatem & DEI cultum assidue instruat, quàm eorum vita & exemplum, quia in sorte Domini vocati, se Divino Ministerio dedicaverunt: cum enim à rebus sæculi in altiore sublato locum conspiciantur, in eos tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur.

B

TI-